בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עת"א 31985-02-25 ווייס(אסיר) נ' שב"ס - שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

תיק חיצוני:

בפני **כבוד השופט דרור ארד-אילון**

עותר **אשר בנימין וייס (אסיר)**

נגד

משיבים **1. שב"ס - שרות בתי הסוהר**
2. מדינת ישראל

ב"כ העותר, עו"ד סג'א הרייש מטעם הסנגוריה הציבורית.
ב"כ המשיבות, עו"ד אתי מישייב, עו"ד ראזי מחמיד.

פסק דין

1. בחודש ספטמבר 2024, נעצר העותר בחשד לקיום מגע עם סוכן זר מאיראן באמצעות אפליקציית טלגרם וביצוע משימות שונות כגון צילום, הסרטה, מעקב אחר מדען ישראלי, גרפיטי ועוד כנגד תמורה כספית. על פי כתב האישום שהוגש לבית המשפטי המחוזי בתל-אביב (ת"פ (ת"א) 61692-10-24), עבירות אלה נעברו במהלך שנת 2024, קרי בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל", אשר החלה במתקפת הטרור הרצחנית והקשה ביום 7.10.23, אשר טלטלה ועודה מטלטלת את החברה הישראלית ושהובילה למלחמה הקשה שעודה נמשכת.

2. המלחמה יצרה אתגרים מורכבים בהיבטים ביטחוניים שונים ולעניינו בהיבטי כליאה, אשר הובילו להתקנתה של הוראת שעה בידי נציבת בתי הסוהר דאז, ביום 16.10.2023. בהוראת השעה צומצמו 'פעילויות השגרה' לכלל האסירים. הוראת השעה הוארכה מעת לעת ובהמשך צומצמה תחולתה לאסירים ביטחוניים בלבד (כפי שיובהר).

3. בפני שתי עתירות, לא ראשונות של העותר, העוסקות בתנאי הכליאה בהיבטים שונים, הנובעים כולם מסיווגו של העותר כאסיר בטחוני לנוכח ההוראות החלות במשיב בקשר לכך. בעת הגשת העתירה שהה העותר באגף ההפרדה בבית הסוהר רימונים, במתחם שיועד לאסירים ביטחוניים יהודיים שעברו עבירות בזיקה לאיראן או עבירות דומות להן (להלן: "המתחם"). לאחר הגשת העתירה, לפני כשבועיים, הועברו האסירים ששהו במתחם, לאגף ביטחוני ייעודי בבית הסוהר דמון.

4. כפי שעולה מהעתירה, והדבר אינו במחלוקת, תנאי הכליאה במתחם מכבידים ביותר. העותר מצוי במעצר מזה כששה חודשים ללא קשר טלפוני עם עורכי הדין או עם בני משפחה, ללא ביקורים של בני משפחה (למעט ביקור יחיד לפני כשלושה חודשים), ללא טלוויזיה או רדיו, ללא יכולת לרכוש מוצרים בקנטינה, ובכלל זה מזון, מוצרי היגיינה וסיגריות, כפועל יוצא ללא אפשרות לעשן , ללא מוצרי חשמל המותרים באחזקה, וללא ספרים, למעט ספרי דת מעטים. העותר – ככל העצורים במתחם – מצוי 23 שעות ביממה לערך בתא, שעד לאחרונה התאורה בו לא הייתה מספקת. מים חמים ניתנים במשורה (כ-7 דקות לאדם ביום). הארוחות מסופקות לפי 'תפריט בטחוני', הכולל שיש בו פחות מגוון מהתפריט הרגיל של אסירים בכלא, ואין בידי העותר לאכול דבר בין הארוחות. אין בידי העותר לקבל ביגוד מן החוץ. כמעט בכל יציאה מהתא, העותר נכבל בכבילת ידיים מאחור, ביציאתו מהתא עיניו מכוסות בפלנלית ועד לאחרונה הוא נדרש להלך כשהוא כפוף. עוד נמסר, (כפי שעלה בעתירה קודמת), שעד לפני זמן מה, בעת שנכנסו אנשי המשיב לתא, נדרשו האסירים לכרוע על ברכיהם, כשגבם לדלת.

מדובר בצֶבֶר חריג ויוצא דופן של מגבלות והַכבדות הנמשכות ברציפות מזה מספר חודשים וטרם נקבע מתי יסתיימו. תנאי כליאה אלה עומדים ביסוד העתירה, והם מובאים בפני בית המשפט גם בעתירות נוספות של אסירים ביטחוניים אחרים ששהו באותו מתחם (ועברו אף הם לבית הסוהר דמון).

5. בעתירה קודמת שהגיש, הלין העותר על תנאי הכליאה במתחם. בפסק הדין שניתן בסיום הדיון, נמצא שנקבע לאסירים בטחוניים 'תפריט בטחוני', שתואם את הצורך לשמור על בריאותם של האסירים, ושלא הוצגה תשתית עובדתית לכך שאינו מספק את צרכיהם; שביני לביני סופק לעותר (ולאסירים אחרים) ביגוד נוסף ובכלל זה מעיל חורף; ושהמשיב הצהיר, שהעותר ישן על מזרון ולא על יריעת פלסטיק, כטענתו. בעניין טענות העותר לאלימות הסכימה באת כוחו שיש להפנות את התלונות לערוץ המתאים לבירור תלונות אסירים (עת"א (מרכז) 12758-01-25, 25.2.2025).

סמוך לאחר הדיון האמור, ביקרתי במתחם הייעודי בתאו של העותר ובתאים סמוכים. שמעתי את הסברי מפקד בית הסוהר ומפקד האגף אשר לסדרי האגף, לכביסה, לטיול היומי ולתוספת פחמימות שניתנה לאסירים. האסירים שפגשתי בתאים בהם ביקרתי, שבו על תלונות העותר והוסיפו תלונות שחרגו מהעתירה שעמדה בפניי (ולכן לא נדרשתי אליהן). במהלך הביקור, התרשמתי ממזון שהיה מצוי במטבח, מהניקיון במתחם ומגישתו העניינית של הצוות (סיכום הביקור מובא בפסק דין משלים, שניתן בעת"א 12758-01-25 זו ביום 26.2.25).

6. העתירות הנדונות במאוחד עתה, הוגשו סמוך לאחר פסק הדין הקודם. בעת"א 55001-01-25, תחת הכותרת "זכויות דת וזכויות אדם", ביקש העותר לקבל ציצית ותפילין, להורות שלא יכבלו

אותו את ידיו באיזוק אחורי אלא באיזוק קדמי בלבד, ושיימנעו מכיפופו ביציאה מהתא בשל כך שהדבר פוגע בגבו בכבודו ובחזקת החפות שלו. עוד ביקש לאסור את הובלתו תוך כיסוי עיניים (בפלנלית), באופן שיש בו כדי להשפילו.

העותר ביקש לאפשר תאורה בכל שעות היום (בכלא רימונים עניין זה הוסדר מכוח החלטת בית משפט בעתירה אחרת). העותר הלין על כך שאין די מזון ובפרט חלבון ופירות, וביקש לספק לו ככר לחם ושוקולד למריחה ופרי מדי יום.

כן ביקש העותר לקיים צו בית משפט המורה לאפשר לו לשוחח טלפונית עם עורך דינו כפי שנקבע בהליכי המעצר (מ"ת 61617-10-24), וכן לאפשר לו קשר עם בני משפחתו, שלמעט ביקור חד פעמי של רעייתו שהותר לו ביום 16.12.2024, לא היו לו כל קשר עמם כשלושה חודשים נכון ל-9.1.2025, וכיום כשלשה חודשים.

העותר ביקש להכניס לתאו שולחן וכסאות. כפי שהובהר, עוד בטרם הדיון בהיותו בכלא רימונים המשיב מילא את בקשתו זו. אולם בדיון נמסר, שכיום בכלא דמון אין כסאות ושולחן בתא. כן ביקש דפים ועט וטיפול קבוצתי.

<u>בעת"א 31985-02-25</u> הוסיף העותר וביקש להעביר אליו את כתבי בית הדין וההחלטות בעתירותיו וכן כתב תביעה בהליך שהוא מנהל בבית הדין הרבני, "כדי לסדר את טענותי". העותר טען שהוא סובל מפגיעה עצבית (שיתוק) בגלל האזיקים, אך לא מאפשרים לו לראות נוירולוג. כן ביקש מזרון וכרית ומים חמים למקלחת במשך יותר מ-7 דקות ביום. לטענת העותר, הוא שומר מצוות וזקוק לאוכל בד"צ, שאינו מסופק לו. לדבריו, סוהרים משליכים אוכל שנותר לפח במקום לאפשר לאסירים לאכול אותו. הטענה שהמזון אינו מספיק לעותר שבה בעתירותיו, והיא חוזרת כמעט בכל העתירות שהגישו אסירים בטחוניים אחרים השוהים באותו אגף (ועצורים בגין כתבי אישום בעבירות בעלות אופי דומה).

העותר מבקש לאפשר לו לרכוש מזון, מוצרי היגיינה ומכשירי חשמל בקנטינה.

7. מדובר במספר סעדים רב. הכלל הוא שעתירה צריכה לעסוק בסעד יחיד ולא בריבוי סעדים (בג"צ 8060/10 אסיה בוסקיס נ' יהודה ויינשטיין, היועץ המשפטי לממשלה ((2011)); בג"צ 3867/09 בני סלע נ' משרד ראש הממשלה (2009)). עם זאת, בנסיבותיו המיוחדות של העניין ומטעמי יעילות, מצאתי לדון בסעדים המבוקשים במאוחד, ולא לחייב את העותר להגיש עתירות רבות נפרדות (עת"א (חיפה) 64071-07-20 הפטר נ' שב"ס (2020)). כך בפרט, כאשר הסעדים קשורים למגבלות שהוטלו על העותר בשל היותו אסיר בטחוני מכוח הדינים החלים עליו, והם מבוססים על בחינת מחלוקות משפטיות ועובדתיות דומות.

8. ביני לביני במסגרת עתירות אחרות של אסירים במתחם, אושרה הודעת מפקד בית הסוהר, שניתנת להם בארוחות תוספת פחמימות (אף שהטענות שהמזון אינו מספיק נמשכו). בבית הסוהר רימונים, הוכנסו לכל תא שולחן וכסאות ישיבה, נמסרו פריטי דת וספרי דת, וכן אפשרו לאסירים שביקשו זאת לקבל דפים ועט (כפי שעולה מעצם הגשת העתירות בכתב יד). בעניינו של העותר, נפסק שיש לאפשר תאורה חשמלית בתא ובשירותים במשך כל שעות היום, באופן שיאפשר קריאה, ונמסר שהדבר בוצע (עת"א (מרכז) 12758-01-25 לעיל).

אך לאחרונה, נפסק, כי בהעדר רכישות בקנטינה ובהעדר הכנסת סיגריות בביקורים, יספק המשיב לעותר שם שלוש סיגריות ביום, מכוח סעיף 26 לפקודת נציבות 03.02.00 (עת"א (מרכז) 54691-01-25 זולוטרב נ' שב"ס (8.4.2025)).

9. המשיב הגיש כתבי תשובה מפורטים ומנומקים, בהם הצביע על הייחוד שיש בתנאי כליאה לאסירים בטחוניים בכלל, ובתקופה זו בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" בפרט. המשיב הפנה לכך, שסמוך לאחר פרוץ מלחמת 'חרבות ברזל' בעקבות התנאים הקשים שנגזרו ממנה, תיקנה נציבת בתי הסוהר דאז הוראת שעה מיום 16.10.2023, ובה הורתה בהתאם לסעיף 80 ו-80א(ב) לפקודת בתי הסוהר, התשל"ב-1971, "**כי על אף האמור בכל פקודת נציבות** יצומצמו למינימום **או יבוטלו כלל פעולות השגרה המתקיימות בשעת שגרה בבתי הסוהר, בכפוף להוראות הדין**". נקבע, כי הנחיות לקיומן או ביטולן של **פעילויות שגרה** יתעדכנו מעת לעת בהתאם להוראות מצב עיתיות.

10. ביום 4.2.2024, הוארכה הוראת השעה באופן חלקי לגבי אסירים ביטחוניים בלבד: "**פעילויות שגרה בבתי הסוהר <u>הפליליים</u> ייערכו ככלל בשגרה ...**", ו"**פעילויות שגרה בבתי הסוהר <u>הביטחוניים</u> יצומצמו למינימום הנדרש, בכפוף להוראות הדין, ובשים לב לעמדות גורמי חטיבת המבצעים וחטיבת המודיעין וזאת עפ"י תמונת המצב העדכנית...**"

בבסיס הארכת הוראת השעה כאמור, עמדו חוות דעת מודיעיניות ומבצעיות שהוצגו בפני נציב בתי הסוהר, אשר היה בהן כדי להצביע "**על סיכון ממשי הנשקף בעת הזו מאסירים בטחוניים, וזאת על רקע אופן התנהלותם, האיומים, כוונותיהם וצעדיהם**".

הוראת שעה זו הוארכה בידי הנציב מעת לעת (ההארכה האחרונה שהוצגה בעתירה היא מיום 13.2.2025, ועד 14.3.2025).

11. הביטוי '**פעילויות שגרה**' בהוראת השעה לא הוגדר, ועל אף הארכת הוראת השעה מעת לעת לא ניתן פירוט אילו פעילויות בוטלו או הוגבלו ובאיזו מידה. לא הובהר מהי הזיקה הסיבתית בין חוות הדעת שעמדו ביסוד הארכת הוראת השעה, להטלת מגבלות אלו או אחרות. יתרה מזאת, לא נקבע אילו פקודות נציבות נדחות מכוחה של הוראת השעה ואילו נותרו על כנן.

אף הביטוי '**יצומצמו למינימום**' לא הוגדר. צמצום פעילויות השגרה למינימום נקבע בתחילה לגבי כלל האסירים, ובהמשך, כאמור, נותר רק לגבי האסירים הביטחוניים בלבד. קרי, מדובר בהגדרה מצמצמת של אוכלוסיית האסירים הכפופה לתנאי המינימום, ולא בהחמרת תוכנו של התנאי או בהפחתה נוספת בתנאי הכליאה.

12. עמדת המשיב היא, כי "**בעצורים ובאסירים הנאשמים בעבירות נגד ביטחון המדינה, קיים פוטנציאל ממשי לסיכון ביטחון המדינה בכלל ולסיכון השלום והסדר בבתי הכלא בפרט.**" כך, לאור העובדה ש"**רוב האסירים הם בעלי זיקה לארגוני טרור**", והסיכון העולה מהם מחייב כליאתם בנפרד והטלת מגבלות על הקשר שלהם עם העולם שבחוץ.

13. בכל הקשור לשיחות הטלפון, מפנה המשיב לכך, שתקנה 22 לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), התשנ"ז-1997, מחריגה את הזכות לשיחות בטלפון ציבורי המוקנות לאסיר בתקנה 10 (וכן את הזכות לתעסוקה הקבועה בתקנה 15). לטענת המשיב, תקנה 22 גוברת על הוראת בית המשפט בהליכי המעצר בדבר קיום שיחות טלפון עם עורכי הדין.

14. בעניין ביקורים, הציג המשיב את עמדת חטיבת המבצעים, שלפיה תנאי הכליאה של העותר יהיו "**כתנאי האסירים הבטחוניים, לרבות טלפונים וביקורים**", כן הצביע על המלצת חטיבת המבצעים, שלפיה בשל העדר מידע על מניעיו של העותר "**נדרש לצמצם את הקשר של העותר עם החוץ, ככל הניתן**".

15. עמדת המשיב היא, שעניין המזון נבחן בעתירה הקודמת ואין לשוב ולבחון אותו עתה, ושעניין הטיפול הקבוצתי אינו רלוונטי לעותר, בהיותו עצור בטחוני, ומשאינו עומד בקריטריונים לשילוב בטיפול.

אשר לטענות הנוספות, לגישת המשיב מדובר בטובות הנאה שהן 'פעילויות שגרה', שבהוראת השעה האמורה לעיל, צומצמו למינימום ההכרחי, ועל כן העותר אינו זכאי להן. ועוד: חלק מטענות העותר רלוונטיות לבית הסוהר שבו שהה, וממילא משעבר לבית סוהר דמון, נדרשת פניה חדשה מצדו לבית הסוהר, והחלטה בפנייתו תעמוד לביקורת שיפוטית, ככל שיידרש.

<u>המסגרת הנורמטיבית</u>

16. ככלל, תנאי הכליאה של אסירים קבועים בפקודת בתי הסוהר התשל"ב-1971, בתקנות בתי הסוהר (תנאי מאסר), תש"ע-2010, ובכל הקשור לעצורים בתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים) (תנאי החזקה במעצר) התשנ"ז-1997 (להלן: "התקנות" או "תקנות תנאי החזקה במעצר"). כן קבועים הכללים לטיפול באסירים ביטחוניים בפקודת הנציבות 03.02.00 (להלן: "פקודת הנציבות").

17. לכך יש להוסיף את הוראת השעה מיום 16.10.2023, ואת הארכתה מעת לעת. פקודת נציבות 01.01.00 'פקודת אב – מערך ההוראות הפנימיות בשב"ס' (להלן - "פקודת האב"), קובעת בסעיף 8, כי "**במסגרת הוראת שעה תתפרסמנה הוראות בעלות תוקף זמני**", ובסעיף 8(א)(1)), נקבע כי הגורם המוסמך להוציא "**הוראת שעה הסותרת/ מעדכנת פקנ"ץ [פקודת נציבות] – הנציב בלבד**". בסעיף 8(ב)(1) נקבע כי הוראת שעה תהיה בתוקף 180 יום, ובס"ק (2) נקבע כי "**במקרים חריגים רשאי הנציב להאריך את תוקף הוראת השעה מטעמים מיוחדים שיירשמו לתקופה ארוכה יותר כפי שיימצא לנכון.**"

18. כפי שעולה מחוות דעת שהוגשו בפניי ומבג"צ 7753/23 האגודה לזכויות האדם והאזרח ואח' נ' השר לבטחון פנים, נציבת שב"ס והיועמ"ש לממשלה (23.11.2023) (אליו אדרש בהמשך), אתגרי הכליאה העיקריים בעקבות המלחמה היו מצוקה בכח אדם, עליה במספר האסירים בדגש על אסירים בטחוניים, דרישה לרמת בטחון ואבטחה גבוהה בתקופה שבה שוגרו רקטות לישראל ונדרשה התגוננות פעילה ופסיבית. אשר לאסירים בטחוניים התעורר חשש ממשי להתארגנויות עוינות ומסוכנות בעיקר מצד אסירים בבתי כלא באגפים המיועדים להם, לאור אפשרות שהם מזדהים עם מטרותיו של האויב, ושרבים מהם נושאים בעונש בגין עבירות טרור ואלימות חמורות.

19. תוקפה של הוראת השעה הועמד לביקורת בתקיפה ישירה בבג"צ 7753/23 לעיל. העתירה נדחתה. קודם כל מטעמי סף, בהיותה כוללנית ובהעדר עותר בעל נגיעה אישית לסעדים המבוקשים, וממילא העדר תצהיר של עותר כאמור על העובדות הרלוונטיות והעדר תשתית עובדתית הולמת (ראו פסקה 27 לפסק דינו של כבוד השופט כבוב). כן היא נדחתה לגוף העניין בהיבטים מרכזיים של העתירה. עם זאת קבע בית המשפט העליון, כי נכונה טענת המשיבים "**כי בפני עותרים פרטניים פתוחה האפשרות להגיש עתירת אסיר פרטנית שאינה כוללנית כעתירה זו – הן בהיבט הטענות והן בהיבט הסעדים המבוססת על עדויות וראיות ישירות...**" (שם, פסקה 34).

נקבע בפסק הדין, כי "**מדיניות הנציבה בהקשר זה אינה שוללת מהכלואים זכויות המוקנות להם אלא רק מצמצמת את תנאיהם לרף מינימלי הנדרש על פי דין ודברים אלה מקבלים אף משנה תוקף נוכח צוק העתים.**"

על כן, אין מחלוקת, שהוראת השעה כשלעצמה היא הוראה תקפה שניתנה בסמכות. עם זאת, ברי שפתוחה הדלת בפני העותר להגיש עתירה בעניינו הפרטני, כפי שעשה במקרה דנן.

20. אכן, החלטה להחמיר את תנאי הכליאה לקבוצת אסירים, שניתנה בשל מחסור בכוח אדם, סדר עדיפויות בשל תנאי המלחמה ואף בשל סיכון ביטחוני העולה מקבוצה זו, מצויה בסמכותו של נציב בתי הסוהר. עניין זה נבחן גם בעתירות אסיר פרטניות, ונמצא שיש הצדקה להגבלות שונות (בעניין זה, מניעת רדיו וטלוויזיה), לנוכח "**השאיפה לצמצם את קשרם עם החוץ, דבר אשר עלול**

לדרבן אירוע קיצוני או התפרעות באגפים." כן נקבע, כי יש יסוד למנוע מאסירים בטחוניים "**תנאים משופרים, טובות הנאה או הטבות לפנים משורת הדין**" (עת"א (נצרת) 63118-02-24 מרואן ברגותי נ' שב"ס (30.4.2024, כבוד השופט יוסף בן חמו). בעתירה אחרת, הבהיר המשיב כי אחת הסיבות להטלת המגבלות על אסירים ביטחוניים היא, כי "**בחיפושים שנערכו במהלך תקופת המלחמה נמצאו כמויות גדולות מאוד של ציוד האסור בהחזקה, לרבות אמל"ח, חומרי הסתה וציוד שנועד ליצירת קשר עם החוץ**." (עת"א (נצרת) 74609-01-24 רישק נ' שב"ס (3.4.2024, כבוד השופט בן-חמו).

כך, עולה שההצדקה להוראת השעה, שהטילה הגבלות על אסירים בטחוניים, התבססה על סיכונים המסוימים שנשקפו מן האסיר או מקבוצת האסירים, שאליה הוא משויך.

21. ראוי לציין, שבפסק הדין בבג"צ 7753/23 לעיל, לא הוגדר ולא הובהר באופן מפורט מהן 'פעולות השגרה', שאליהן מכוונת הוראת השעה ומהן פקודות הנציבות שהוראת השעה "סותרת או מעדכנת" (כלשון פקודת האב לעיל). ניסוחה של הוראת השעה רחב ביותר, ואין באמור בה כדי ללמד ולהנחות מה מותר ומה אסור. לא נזכרו בה פקודות נציבות מסוימות שהוגבלו על ידה, ואף לא רשימת זכויות, טובות הנאה או תנאי כליאה, אשר לגביהם נבחן קיומו של קשר סיבתי ענייני, בין הסיכונים שהובאו בחוות הדעת השונות, לבין המגבלות הנדרשות בעניינם.

עולה מכך, שמכוח הוראת השעה הקובעת באופן כללי ש"**פעילויות שגרה ... יצומצמו למינימום הנדרש**", ללא הגדרה של 'הפעילויות' או של 'המינימום', נקבעו לאסירים בטחוניים תנאי כליאה מכבידים במידה ניכרת מאלו של כלל האסירים, ובכלל זה הופקעו כלל טובות ההנאה, למעט אלו שנקבעו בפקודת בתי הסוהר ובתקנות.

כך, הוראת השעה המירה מערכת כללים ברורים ומפורסמים ברבים מכוחה של תשתית נורמטיבית מפורטת בפקודות נציבות, בשיקול דעת פרטני, שהיקפו ודרכי הפעלתו אינן מתפרסמות. גישה זו חורגת מהסדר הרגיל בבית הסוהר ומהמדרג הנורמטיבי שנקבע מכוחה של פקודת בתי הסוהר (ראו: רע"ב 6956/09 יונס נ' שב"ס (2010)), והתמשכותה לאורך זמן עשויה לחייב ביקורת שיפוטית הדוקה מהרגיל.

יתרה מכך, עם חלוף כשנה ומחצה מהתקנת הוראת השעה, ולאור קיומן של אוכלוסיות שונות בבתי הסוהר, אפשר שיש מקום לבחון את התאמתן של המגבלות, ככל שעודן דרושות במלואן או בחלקן, ביחס לכל קבוצה של אסירים ביטחוניים, בהתאם לסיכונים שעולים ממנה ולמאפייניה (בג"צ 7753/23, פסקה 36 והאסמכתאות שם).

בבחינה זו צריך להתקיים קשר רציונאלי בין אתגרי הכליאה הקיימים נכון להיום, לבין המגבלות המוטלות בגינם, ונדרש יחס מידתי בין הצורך לעצמת המגבלה.

22. ההלכה הפסוקה סללה את הדרך שבה יש לבחון את ההגנה על זכויות אסיר, על רקע שלילת החירות הגלומה בעונש המאסר.

בבג"ץ 355/79 קטלן נ' שירות בתי הסוהר (1979); כבוד השופט אהרון ברק, נקבעה הלכה המהווה אבן יסוד לבחינתם של תנאי כליאה:

"חומות הכלא אינן מפרידות בין העציר לבין כבוד האדם. ממשטר החיים בבית-סוהר מחייב, מעצם טבעו, פגיעה בחירויות אשר מהן נהנה האדם החופשי ... עם זאת, פגיעה זו בחירויות צריך שתהא נובעת מעצם מהות המאסר וצרכיו, ולא מעבר לכך ... "

בבג"צ 221/80 דרויש נ' שב"ס (1980), הציג מ"מ הנשיא, כבוד השופט חיים כהן (שהיה במיעוט לגבי התוצאה) את הגישה המקובלת אשר לתנאי מאסר של אסירים בטחוניים כדלקמן:

"זכותו של אדם בישראל, שנידון למאסר (או שנעצר כדין), להיכלא בתנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים. אין בכך כלום, שזכות זו אינה קבועה מפורשות בשום חיקוק: זכות היא מזכויות היסוד של האדם, ובמדינת חוק דמוקרטית היא כה מובנת מאליה עד כי ככתובה וכחקוקה דמיא. וכבר נזדמן לנו לא פעם להדגיש, שאם המאסר בא - כהכרח אשר לא יגונה - לשלול אדם את חירותו הפיסית, אין הוא בא חלילה לשלול ממנו את תדמיתו ואת רמתו האנושית."

כפי שנפסק בעניין זה (בג"צ 540/84 יוסף ואח' נ' מנהל בית הסוהר המרכזי ביהודה ושומרון (1986):

"משטר החיים בבית-סוהר מחייב, מעצם טבעו, פגיעה בחירויות אשר מהן נהנה האדם החופשי ... . עם זאת, פגיעה זו בחירויות צריך שתהא נובעת מעצם מהות המאסר וצרכיו, ולא מעבר לכך .... זאת ועוד: פגיעה זו בחירויות היסוד אסור לה שתפגע ברמה מינימאלית של תנאי מאסר, אשר מתחתיה אין לרדת. על מהותה של רמה מינימאלית זו נכתב רבות, ואף נקבעו אמות מידה על-ידי גופים שונים, כגון האומות המאוחדות (ראה 'תקנות הסטנדרד המינימלי לטיפול באסירים' (Prisoners united nations standard minimum rules for the treatment of) ... חומות הכלא אינן צריכות להפריד בין האסיר לבין צלם האנוש. ... בית סוהר אסור לו שייהפך למכלאה, וחדר האסיר אסור לו שייהפך לכלוב. עם כל הקשיים הכרוכים בדבר, חברה מתורבתת חייבת לשמור על רמה אנושית מינימאלית של תנאי מאסר. לא נהיה אנושיים אם לא נבטיח רמה אנושית לאסירים שבחברתנו. אין להשיג את מטרותיה של הענישה הפלילית על-ידי פגיעה בכבוד האסיר ובצלמו כאדם. 'זכותו של אדם בישראל, שנידון למאסר (או שנעצר כדין) להיכלא בתנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים' (מ"מ הנשיא ח' כהן בבג"צ 221/80 [דרויש נ' שב"ס (1980)] הנ"ל, בעמ' 538). רק 'סיבות רציניות ביותר', כגון אמצעי ביטחון מיוחדים שיש לנקוט אותם (שם, בעמ' 543, השופט י' כהן), יש בהן כדי להצדיק סטיית מה מגישה עקרונית זו ."

עת"א 31985-02-25 ווייס(אסיר) נ' שב"ס - שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

תיק חיצוני:

ראו: עע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר (1996); כבוד השופט מישאל חשין; רע"ב 6956/09 יונס נ' שב"ס (2010), והאסמכתאות בפסקה 36-37 לחוות דעתו של כבוד השופט יורם דנציגר).

23. דברים אלה משליכים על היקפה של הביקורת השיפוטית הנדרשת (רע"ב 8020/09 אבוטבול נ' שב"ס (2010); בדברי כבוד השופט רובינשטיין):

> **"ניהול בתי סוהר הוא ללא ספק אתגר קשה ועדין, המחייב איזונים מורכבים ביותר, נוכח סוג האוכלוסיה הכלואה ובעיותיה... על בית המשפט, המשקיף אל בית הסוהר בעיניים 'חיצוניות', לזכור כי את היומיום המסובך של ניהול מתקני הכליאה נושא על גבו שירות בתי הסוהר. יומיום זה עמוס מגוון אתגרים, כאמור, שיקולי ביטחון מזה ורווחת האסירים והעצורים, על היחס האנושי המתחייב – מזה. עסקינן בחוליה חלשה בחברה, שמחד גיסא חוששת הימנה החברה, ומאידך גיסא, עניין לנו במקבץ בני אנוש, גם אם הם נושאים על גבם לא אחת קופת שרצים. אתגרים אלה מחייבים שיקול דעת ומקצועיות, ולא בקלות יתערב בהם בית המשפט..."**

ההגנה על זכויות היסוד של אסיר אינה מוחלטת, וברי שיש לאזן עם אינטרסים מנוגדים, שהמשיב אמון על קיומם, ובהם (בג"צ 2245/06 דבורין ואח' נ' שב"ס ואח' (2006); כבוד השופטת א' פרוקציה):

> **"[ב]צורכי ההגנה על ניהולו התקין של בית הסוהר, והבטחת שלומם של יושביו. על הרשות המוסמכת האחריות להטיל הגבלות שונות הנדרשות לניהול מערכתי יעיל של החיים בכלא, ובתוכם שמירת הסדר, הבטחון והמשמעת בתחומיו, וכן הגנה על בטחון האסירים, בטחון הסוהרים, ובטחון הציבור מפני הסיכונים הנשקפים מיושבי בית הסוהר"**

כך נפסק בעע"א 7440/97 גולן נ' שב"ס (1998):

> **"מצד אחד, בגלל התלות הגדולה של אסירים בסוהרים, ומחמת החשש מפני שימוש לרעה בכוח שבידי הסוהרים... יש צורך כפול ומכופל בביקורת של בית המשפט על שירות בתי הסוהר ... אולם, מצד אחר, בתי-המשפט צריכים להיזהר מפני מעורבות-יתר בניהול בתי הסוהר ... מהות הסמכות של ניהול בית סוהר, משום שהיא מורכבת כל כך, מחייבת את בית-המשפט בזהירות רבה, שלא יצמצם את מתחם הסבירות של שירות בתי הסוהר באופן שימנע ניהול תקין של בית הסוהר."**

הטלת הגבלות על תנאי כליאה מחייבת עמידה בכללי המשפט המנהלי, כפי שנפסק (בג"צ 8297/15 הררי נ' שב"ס (2019); כבוד השופט מינץ (בדעת הרוב), פסקה 36):

> **"הטלת מגבלות על אסירים, גם כאשר המגבלות אינן עולות כדי פגיעה בזכות, אינה יכולה להיות שרירותית. ככל החלטה מנהלית, גם החלטה כזו כפופה לכללי המשפט המנהלי וצריכה לעמוד**

> **באמות מידה של סבירות ומידתיות. ואולם, הלכה מושרשת היא כי למשיב מתחם סבירות ומתחם מידתיות רחבים באופן יחסי, וכי בהפעלת ביקורת שיפוטית על פעולותיו נדרשים איזון ורגישות יותר מאשר במקרים אחרים."**

האיזון הנדרש מבוסס אף על עצמת הזכות הנפגעת: "**זכות יסוד השמורה לאסיר יש ומקצתה היא בבחינת זכות בל תעבור ומקצתה כפופה היא לכללי האיזון האמורים**", וכי "**קנה המידה בדבר שיעורם של דרכי איזון אלה תלוי הוא, כאמור לעיל, בטיבה של הזכות הנפגעת ...**" (בג"צ 114/86 וייל נ' שב"ס (1986); כבוד השופט מנחם אילון, פסקה 10).

24. זאת ועוד. לעניין תנאי הכליאה יש להבחין בין אסירים מורשעים לבין עצורים, שטרם נקבעה אשמתם. אשר לאסירים שהורשעו ונגזר דינם, המאסר ושלילת החירות והמגבלות הנגזרות ממנה, הם בגדר ענישה בגין מעשיהם, ואמצעי לגמול, להרתעה ולשיקום (בג"צ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים (2017), פסקה קכ"ו לפסק דינו של כבוד השופט רובינשטיין). לעומתם, לעצורים שטרם התבררה אשמתם וחלה לגביהם חזקת החפות, הכליאה אינה "מקדמה על חשבון העונש", ותכליתה היחידה היא השגת מטרות המעצר בבחינת מוצא אחרון, כאשר "**לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור ותנאי שחרור, שפגיעתם בחרותו של הנאשם פחותה**" (שם, פסקה קכ"ה; בש"פ 1970/08 **וייספיש נ' מדינת ישראל** (2008) כבוד השופטת מ' נאור).

משכך, נדרשת גישה זהירה יותר בכל הקשור להגבלת תנאי כליאה של עצור. אף תקנות תנאי ההחזקה במעצר, מקלות בדרך כלל לעומת תקנות בתי הסוהר (תנאי מאסר) לעיל. קרי, ה"מינימום" של תנאי הכליאה של עצור, אינו זהה בהכרח ל"מינימום" של תנאי הכליאה של אסיר שנשפט ונושא בעונש.

25. בעתירה זו נבחנים תנאי הכליאה של עצור המואשם בעבירות חמורות ביותר שנעברו לכאורה בתקופת מלחמה, אולם אשמתו טרם התבררה ועומדת לו חזקת החפות. כליאתו אינה בגדר עונש, אלא הכרח הנדרש להשגת מטרת המעצר, וכך אף תנאי הכליאה, אשר נקבעו בתקנות סדר הדין הפלילי (תנאי החזקה במעצר) דלעיל. על כן, תכלית ההחמרה שנקבעה בהוראת השעה אינה יכולה לחרוג מתכליתו של המעצר עצמו, היא ממוקדת במטרת המעצר, ואינה בבחינת ענישה.

26. כך, אף אם מיוחסות לעותר עבירות חמורות נגד ביטחון המדינה, שלפי המיוחס נעברו בזמן מלחמה שהיא מהקשות שידענו. המעשים המיוחסים לעותר (ולאסירים אחרים) מעוררים חימה וראויים לכל גינוי. עם זאת, כאמור, העותר טרם הורשע בדבר, ואף כאשר חמתו של הציבור בוערת, מצווים העושים במלאכה לראות לנגד עיניהם את הוראות החוק ואת תפיסות היסוד של כבוד האדם הכלולות בו. יפים לכך דברי ביהמ"ש העליון במקרים קשים לא פחות (דנג"צ 2161/96 שריף נ' אלוף פיקוד העורף (1996)):

תיק חיצוני:

"ההכרעה הונחה לפתחנו ועלינו לעמוד בה מחובתנו לשמור על חוקיות השלטון גם בהחלטות הקשות, גם כאשר התותחים רועמים והמוזות שותקות, המשפט קיים ופועל וקובע מותר או אסור חוקי ובלתי חוקי. משקיים משפט, קיים גם בית משפט הקובע מה מותר ומה אסור, מה חוקי ומהו בלתי חוקי. חלק מהציבור ישמח בהחלטתנו, חלקו האחר יתנגד לה ... אך אנו את מלאכתנו נעשה."

ראו: בג"צ 769/02 הוועד הציבורי נגד העינויים בישראל נ' ממשלת ישראל (2002)).

27. אין חולק שהמשיב רשאי (ואפשר שחייב) ליצור קטגוריות נפרדות של אסירים, ובכלל זה של אסירים בטחוניים, ולהחיל לגבי כל קטגוריה מערכת כללים ייחודית ועם מגבלות המתאימות לה, ובאבחנה זו אין משום אפליה אסורה (ראו: עע"א 1076/95 מדינת ישראל נ' קונטאר (1996)), "**אולם עצם קיום הקבוצות, וההכרה בשוני ביניהן, אין בכוחם כדי להצדיק הבחנות מלאכותיות או שרירותיות ביניהן ... ראוי כי במישור הכללי יהיה קשר רציונאלי בין ההבחנה לבין מאפייניהן של שתי הקבוצות.**" (דנג"צ 204/13 צלאח נ' שרות בתי הסוהר (2015)).

אין חולק שהמשיב רשאי לקבוע הוראות שעה "הסותרות או מעדכנות" את פקודות הנציבות באופן זמני. אולם גם תנאי הכליאה של אסירים שעברו עבירות חמורות ביותר, ובכלל זה של אסירים בטחוניים שהורשעו בעבירות חמורות במידה ניכרת מאלו המיוחסות לעותר (וטרם התבררו), צריכים לעמוד בדרישות הדין וכפופים לביקורת שיפוטית (מבין רבים: רע"ב 4251/99 שוכרי נ' שב"ס (1.11.1999); עע"א 4714/04 יגאל עמיר נ' שב"ס (2005); בג"צ 2245/06 ח"כ דוברין נ' שב"ס; רע"ב 6956/09 יונס נ' שב"ס (2010); רע"ב 7359/20 שגב נ' שב"ס (2021); רע"ב 7380/20 בן אוליאל נ' שב"ס (2021)).

28. מן האמור לעיל, בגדרה של הביקורת השיפוטית, לנוכח ניסוחה הכללי של הוראת השעה שאינו מפרט מהן המגבלות המוטלות על תנאי הכליאה של אסירים ביטחוניים, לנוכח העדר אבחנה בין קבוצות של אסירים ביטחוניים לפי מאפייניהם, ולנוכח חלוף הזמן מאז שהותקנה הוראת השעה, יש לוודא שמתקיימים **קשר רציונאלי ויחס מידתי** בין אתגרי הכליאה לבין המגבלות המוטלות על אסירים בכלל, ועל העותר בפרט, מכוחה של הוראת השעה. על פי אמת מידה זו ייבחנו הטענות הפרטניות של העותר.

<u>עניינו של העותר</u>

29. מעבר לעבירות החמורות המיוחסות לעותר ובהן, בלי למעט, גם מגע עם סוכן זר, במהלך שהותו במעצר נאספו בעניינו 13 ידיעות מודיעיניות, שלפחות כמה מהן מעוררות חשש לסדר ולמשמעת בבית הסוהר (ראו: מזהים 5056399, 5132482, 5109595). כן נמצא (בחוות דעת גלויה), שהמניע לעבירותיו לא הובהר, האידיאולוגיה שעמדה ביסוד מעשיו אינה ידועה, כמו גם מידת הקשרים

שיש לו עם המפעיל. מעבר לכך, במהלך מעצרו הורשע העותר במספר עבירות משמעת. עם זאת, העותר לא היה מעורב בהתנהגות אלימה במעצרו, לא מיוחסות לו עבירות אלימות ולא נמצאו אצלו או אצל אחרים בתאו אינדיקציות להתארגנות לפגוע בסוהרים, ואף לא "**אמל"ח, חומרי הסתה וציוד שנועד ליצירת קשר עם החוץ**" (שהם בין הסיכונים שעמדו ביסוד הוראת השעה).

30. בעמדת חטיבת המבצעים (הגלויה) נכתב כך: "**לא ניתן לאמוד את ההשלכות של מעשיו [של העותר] מידת הקשר עם המפעיל האיראני, והאם ברקע ביצוע העבירות המיוחסות לו לכאורה, עומדת אידיאולוגיה מלבד בצע כסף. על כן נדרש לצמצם את הקשר של העותר עם החוץ, ככל הניתן. ... העותר ישהה באגף ביטחוני, ותנאיו יהיו כתנאי האסירים הביטחוניים, לרבות הטלפונים והביקורים.**"

31. אולם בתשובת המשיב אין טענה, שהכבדת תנאי הכליאה ומניעת טובות ההנאה מהעותר נובעות מהתנהגותו שלו. המשיב הבהיר, שלא מדובר בשלילת טובות הנאה כמובנה בפקודת נציבות 04.17.00 "הענקת טובות הנאה לאסיר ושלילתן", לא כשלילה מיחיד ולא כשלילה קבוצתית. אולם בפועל, פועלה של ההגבלה שבהוראת השעה הוא בקביעתם של תנאי הכליאה הבסיסיים, שחלים על העותר כאסיר בטחוני, תוך שלילת זכויות וטובות הנאה.

<u>טיפול רפואי</u>

32. המשיב לא חולק על כך, שהטיפול הרפואי מסור לאחריותו המלאה, ושאין יסוד להבחין בעניין זה בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים (סעיף 11ב(ג)(1) לפקודת בתי הסוהר; דנג"צ 204/13 לעיל).

33. העותר התלונן שהוא סובל מ"שיתוק עצבי" בכפות ידיו בשל האיזוק. מגליון מב"ט עולה, שהעותר נבדק ביום 2.1.2025 והופנה לנוירולוג. בדיקת נוירולוג התקיימה בהיוועדות (ללא מפגש פנים אל פנים), והעותר הופנה לבדיקת EMG בחודש אפריל 2025.

אף שיש יסוד לסבור, שתלונה מעין זו מחייבת בדיקה דחופה יותר (וככלל נדרש פיקוח רפואי על תנאי איזוק מתמשכים), הרי משנקבע מועד לבדיקה בימים אלה, הסעד הנדרש ניתן. המשיב יוודא, שמועד הבדיקה לא יידחה.

<u>מזרון וכרית</u>

34. תקנה 6(א) לתקנות תנאי החזקה במעצר קובעת, כי "**לעצור יסופקו, לשימושו האישי במקום המעצר, מיטה, מזרן ושמיכות נקיות**". אין מחלוקת, שיש לספק לעותר מזרון, ונמסר שהעצורים

מקבלים מזרון חסין אש (שהוא מזרון דק העומד בתנאי הביטחון הדרושים). חזקה שהמשיב יספק את הנדרש. התקנה אינה מחייבת לספק כרית (אף שאין מניעה לעשות כן, אם יש בידי המשיב לעשות כן). משכך, אין מקום להתערבות שיפוטית בעניין זה.

<u>מים חמים</u>

35. העותר מלין על כך שמתאפשר לו להתקלח במים חמים רק פעם אחת ביום למשך 7 דקות. המשיב הבהיר, שנקבע משך של 7 דקות לאסיר. תקנה 6(ד) לתקנות קובעת, שאסיר זכאי להתקלח פעם ביום במים חמים. חזקה שהמשיב ימשיך לקיים את התחייבותו האמורה גם במעבר לבית הסוהר דמון. בגדרה של עתירה אחרת, נמסר שבכלא דמון ניתן זמן הולם למקלחות. על כל פנים, אף שמקלחת בת 7 דקות היא קצרה למדי ולא הוברר מהו הקשר הרציונאלי בין המגבלה לאתגרי הכליאה הנדונים, הרי שיש במתן אפשרות להתקלח כדי לקיים את הוראת התקנה ולא הונח יסוד לפגם בהחלטות המשיב בעניין זה.

<u>דפים ועט</u>

36. העותר מבקש להורות למשיב לאפשר לו להחזיק דפים וכלי כתיבה הדרושים לו כדי לערוך את טענותיו בהליך המשפטי ולרשום חידושי תורה. המשיב מסר, שהעותר קיבל דפים ועט כשביקש זאת ונדרש להחזירם לאחר מכן.

הציוד המותר להחזקה על ידי עצור בטחוני נקבע בתוספת השניה לתקנות תנאי החזקה במעצר, ולא נכללים בו דפים וכלי כתיבה. כך, בניגוד לעצור רגיל לפי התוספת הראשונה לתקנות. על אף האמור, מדברי העותר עולה, שהגישה לדפים ולעט דרושה כדי לערוך את טענותיו, בין במשפט הפלילי, ובין בעתירות אסיר או בתלונות בעניין תנאי מאסרו.

בראשית הדיון התברר, שמסמכים שערך העותר לקראת הדיון בעתירה דנן (כך, לטענתו), נלקחו ממנו, באופן שפגע ביכולתו להציג את טענותיו. למרבה הצער, הוראה להשיב לו את המסמכים לאחר בדיקה לא קוימה במועד שנקבע (10.4.2025). עיון בחומר שבפניי אינו מעלה, שנעשה שימוש לרעה בכלי הכתיבה ובכתיבה עצמה (מזהה 5072141).

מהחומר שבפניי לא עלה, שמתקיים סיכון שיכול להצדיק מניעת אפשרות כתיבה מהעותר, בין אם לצורך ניהול משפטו ועתירותיו ובין בעניינים אחרים. ככל שהמשיב סבור שאין להותיר בחזקת העותר כלי כתיבה, עליו לאפשר לו להשתמש בכלי כתיבה לפי צורך תוך זמן סביר ובתנאים סבירים של פרטיות. ככל שהעותר כותב דברים החוסים תחת חיסיון עורך דין ולקוח, זכאי הוא שכתביו לא יחשפו אף בפני הסוהרים.

המשיב ייקבע הסדר ברוח זו תוך 14 ימים מפרסום פסק הדין, ויודיע עליו לעותר.

<u>תאורה</u>

37. סעיף 3(ד) לתקנות תנאי החזקה במעצר קובע, ש"**בתא תהיה תאורה חשמלית שתאפשר, באופן סביר, קריאה**". בבית הסוהר רימונים העניין הגיע לפתרונו בדרך של הבטחת אפשרות תאורה חשמלית בשעות היום והלילה (עת"א (מרכז) 12758-01-25 לעיל; עת"א (מרכז) 54691-01-25 **זולוטרב נ' שב"ס** (החלטה מיום 4.3.2025)).

תנאי המאסר בבית הסוהר דמון שונים מאלה שהיו במתחם והטענות בעניינם חורגות מגדרה של עתירה זו. ככל שיש לעותר טענה בעניין זה, עליו לפנות למפקד האגף שבו הוא שוהה כיום ולמצות את ההליך המנהלי. אם לא ייענה, שמורות לו זכויותיו.

<u>תזונה</u>

38. עניין המזון שב ועולה בעתירותיו של העותר ובעתירות נוספות. לטענתו, המזון שקיבל בבית הסוהר רימונים לא הספיק לו, הוא "סובל מרעב נורא נטול חלבון ופירות", ומבקש כיכר לחם עם ממרח שוקולד מדי יום. לטענתו, ירד במשקל באופן "דרסטי" (לא הוצגו נתונים מדויקים). כך בפרט, משום שהוא שומר על כשרות בד"צ, ולא יכול לאכול חלק מהמוצרים שסופקו.

39. לטענת המשיב, לאסירים הבטחוניים נקבע 'תפריט ביטחוני' ייעודי, הכולל 3 ארוחות ביום, המורכבות ממזון בכמות ובהרכב הנדרשים לשם שמירה על בריאות העצור, ובכך מתקיימת הוראת תקנה 8 לתקנות תנאי החזקה במעצר.

40. הוראת פקודת בתי הסוהר בדבר החובה לספק לאסיר "**מי שתייה וכן מזון בכמות ובהרכב המתאימים לשמירה על בריאותו**" (סעיף 11ב(ג)(3) לפקודת בתי הסוהר), חלה באופן שווה על אסירים בלי קשר לסיווגם, ולא הוברר מדוע נדרש תפריט שונה לאסירים הביטחוניים, ומהו "הקשר הרציונאלי" להבחנה בין קבוצות האסירים בעניין זה (דנג"צ 204/13 לעיל, פסקה 4 לחוות דעתו של כבוד השופט ניל הנדל; עניין זה מתברר בימים אלה בבג"צ 2858/24 האגודה לזכויות האזרח בישראל ואח' נ' השר לביטחון לאומי ואח'). אולם לא על כך נסבה העתירה, אלא על הטענה שאין בארוחות כדי להשביע את הרעב. לטענה זו אין מענה בעמדת המשיב, שהארוחות מספקות את צרכי הבריאות המינימליים.

41. תזונה בבית הסוהר אינה אמורה לספק את ציפיותיו של כל אסיר, והדברים ברורים וידועים. מנגד, לא יכולה להיות מחלוקת, שכליאתו של אדם – אסיר או עצור, פלילי או ביטחוני – אינה

מצדיקה מניעת מזון מינימלי או השלמה עם תחושת רעב מתמשכת (דנ"א 5698/11 מדינת ישראל נ' דיראני (2015), פסקה 10 לחוות דעתו של כבוד השופט ניל הנדל). כך בפרט, כאשר חסומות בפני העותר דרכים הנוהגות בכלא להשלמת מזון, ובהן רכישת מוצרים בקנטינה.

טענות חוזרות ונשנות מצד עותרים שונים אשר לכמות המזון ולאיכותו – מחייבות בדיקה מעמיקה כדי להביא את העניין לפתרון.

עד לבדיקה זו, יספק המשיב לעותר מעבר לארוחות, מדי יום, מחצית ככר לחם וממרח מתאים.

42. העותר מוסיף וטוען, שאף שהמזון אינו מספיק לו ולאחרים, הסוהרים משליכים מזון מיותר "מול עינינו ההמומות והרעבות". לא הוצגה תשתית עובדתית מספקת בעניין זה, וחזקה שאף עניין זה ייבדק לאשורו. ברור הדבר, שאין להעדיף השלכת מזון תקין לפח על פני הגשתו לאסירים.

43. כך הדבר גם בעניין תנאי האכילה. כדברי בית המשפט בבג"צ 540/84 דלעיל, יש לאפשר "**תנאים תרבותיים לאכילה כלולים ברמה המינימאלית שיש להבטיח לכל אסיר**", ובכלל זה כסאות לישיבה, ושולחן שעליו אפשר להניח את המגש. "**גם אם נניח ש'תנאי האכילה' אינם בגדר זכותו של אסיר למזון, הרי שתנאי יסוד אלה משמעותיים ביותר באשר להגדרת טיבו ומהותו של עונש המאסר**", ואין להתיר חריגה מהם מ"**שיקולי נקמה**" (שם).

44. בלשון בית המשפט העליון בבג"צ 540/84 לעיל, עם מעבר העותר לבית הסוהר דמון, יש להניח שבכל האמור לכמות המזון, איכותו ודרכי האכילה, "**תוך זמן סביר תבוא התקלה על תיקונה, תוך שהמפקד החדש של בית הכלא יעלה עניין זה לסדר עדיפות גבוה.**"

45. אשר לבקשת העותר למזון בד"צ, יש לאפשר לעותר להגיש בקשה לפי נוהל 01-6003 "שמירת הכשרות בשירות בתי הסוהר", ואף להיפגש עם רב בית הסוהר כדי שיבחן את צרכיו הדתיים, אולם לא הונחה תשתית להתערבות שיפוטית בעניין זה.

<u>ספרי קודש וספרים אחרים</u>

46. תקנה 14 לתקנות תנאי החזקה במעצר קובעת, כי "**לעצור תינתן האפשרות לקיים את מצוות דתו, אם המגבלות הנובעות מעצם היותו נתון במעצר או בחקירה מאפשרות זאת.**" התוספת הראשונה לתקנות מתירה החזקת "תשמישי קדושה מכל סוג". אולם, התוספת השניה, החלה על אסירים בטחוניים, אינה כוללת תשמישי קדושה.

47. בדיון התברר, שבבית הסוהר רימונים הותר לעותר להחזיק תפילין, תהילים, סידור חומש, גמרא במסכת גיטין וספר הלכות. בעת הדיון לאחר שעבר לבית הסוהר דמון, חפצים אלה לא היו ברשותו.

המשיב טען בדיון, שעל העותר להגיש בקשה מנהלית חדשה. אף שאין מניעה להגיש בקשה חדשה, ספק אם יש בכך צורך. לא הוצגה כל סיבה למנוע מהעותר את העברת החפצים שהיו ברשותו לבית הסוהר החדש, או העמדת חפצים חלופיים. **על כן אני מורה למשיב להעמיד לרשות העותר את החפצים הבאים שהיו בהחזקתו בבית הסוהר רימונים: תפילין, סידור חומש, מסכת גיטין וספר הלכות.**

48. העותר מבקש להוסיף או להחליף חלק מספרי הקודש באחרים.

כן הוא מבקש לקבל לעיונו גם את ספר החוקים של מדינת ישראל. אין צורך לומר, שלא מדובר בספר אלא בספריה שלמה.

בשני עניינים אלה, ככל שהעותר מבקש ספר דת מסוים בנוסף או במקום אחד מאלה שבידו, וככל שהוא מבקש לעיין בדבר חקיקה או בנושא שמוסדר בחקיקה, יגיש בקשה מנהלית, אשר תיבחן לגופה בלב פתוח ובנפש חפצה.

49. אשר לספרים אחרים, בין אם ספרי דת ובין אם ספרי קריאה ועיון, בקשת העותר לא מוצתה. יש בידו להגיש בקשה מנהלית לקבל ספרים מסוימים או ספרים מסוג מסוים ממסגרות החינוך בבית הסוהר. קשה לראות איך הערכות הסיכון יכולות להצדיק מניעת קריאה בשעות הפנאי הרבות. עניין זה נוגע לא רק לרווחת האסיר, אלא אף לכבודו. עוד לפני כיובל שנים התברר עניין זה בעתירתו של אסיר בטחוני שהורשע בריגול ובעבירות נגד ביטחון המדינה (בג"צ 144/74 לבנה נ' נציבות שירות בתי-הסוהר (1974); כבוד השופט חיים כהן), ונקבע כך:

"הכליאה בבתי-הסוהר שלנו, מה שלא תשלול ותגביל את חופש הגוף – את חופש הרוח משאירה היא בעינה, ואיש אינו רשאי לשללו ולהגבילו." והוסיף: "לא ניתנה לו למנהל בית-הסוהר סמכותו לאסור הכנסת ספרים לתוך בית-הסוהר. על-מנת שהוא יבחר, לפי טעמו שלו, מה יאה לו לאסיר פלוני לקרוא ומה אינו יאה לו. כשם שחובשי בית-המדרש הנושאים ענשם בבית-הסוהר רשאים לבחור להם לקריאה וללימוד אך כתבי-קודש בלבד, כן - להבדיל - רשאים קומוניסטים הנושאים ענשם בבית-סוהר לבחור להם לקריאה וללימוד ספרות קומוניסטית בלבד. הבחירה שלהם היא, והעובדה שבעיני מנהל בית-הסוהר בחירה חסרת טעם היא, אינה מעלה ואינה מורידה."

כבוד השופט עציוני הפנה שם להצהרת המדיניות ביחס לבתי הסוהר באנגליה בשנת 1957:

"המטרה בהחזקת אדם בבית-הסוהר צריכה, עד כמה שהתנאים המוגבלים מאפשרים זאת, להרחיק ממשטר בית-הסוהר כל מה שאפיו הינו רק שלילי ומדכא, ולשאוף לדברים שהם פוזיטיביים

וקונסטרוקטיביים, ובמיוחד לחפש כל אמצעי נגד, שיוכל לעמוד בפני התנוונות הגוף והנפש, שהיא הסכנה החמורה ביותר של המאסר הממושך."

להבדיל, לעניין הגבלת כמות הספרים לאסיר: רע"ב 9552/09 סיגלית כהן נ' שירות בתי הסוהר (2012)).

50. שבתי ועיינתי בהוראת השעה המבקשת לצמצם למינימום את 'פעילויות השגרה', בלי שכללה הגדרה מפורטת, ובלי שהובהר מהו 'המינימום', וכן בחוות הדעת שעמדו ביסודה, ולא מצאתי שניתן לפרש אותה כמונעת את עצם האפשרות לקרוא ספרים בעת המעצר, ואף לא שיש קשר רציונאלי בין הסיכון העולה מהעותר לבין קריאת ספרים. לא מדובר בפעילות שגרה כמובנה הפשוט, אלא כדברי בית המשפט בעניין לבנה, בביטוי ל"**חופש הרוח, ובכך לכבוד האדם, המוגן גם בתנאי מאסר ומעצר**".

<u>רכישה במרכז מכר (קנטינה)</u>

51. העותר מבקש לאפשר לו לרכוש במרכז המכר מכשירי חשמל, מוצרי מזון ושמיכה. המשיב מבהיר, שעניין נכלל בהוראת השעה, קרי בפעילויות השגרה שצומצמו למינימום ההכרחי.

52. פקודת נציבות 04.32.00 "מרכזי מכר לאסירים", קובעת את הכללים לרכישת מוצרים במרכזי המכר, והיא חלה בהבדלים הנקובים בה גם לגבי אסירים בטחוניים. אין חולק, שההיתר לרכוש במרכז מכר הוא טובת הנאה, שניתן לשלול אותה מאסיר בשל התנהגותו (לפי פקודת נציבות 04.17.00 לעיל). אולם, כאמור, בעניינו לא טוען המשיב לשלילת טובת הנאה, אלא לצמצום פעילויות השגרה.

53. בהיותה טובת הנאה, אין חולק על סמכותו של המשיב לקבוע הסדרים בדבר רכישה במרכז מכר, ובכלל זה למנוע רכישה במקרים המתאימים. אולם, ביישומה של הוראת השעה דנן, דומה שלא ניתן משקל לאבחנה בין **צורכי קיום מינימלי בכבוד** לבין הטבת תנאי הכליאה ומותרות. 'קיום מינימלי בכבוד' הוא רכיב של כבוד האדם של האסיר אשר כאמור, מוגן אף מפני הכבדה על תנאי הכליאה (עת"א (מרכז) 22767-10-23 אטיאס נ' שב"ס (2024) פסקה 27), ואשר אין דרך לראותו כ'פעילויות שגרה'.

אשר לעותר, יסוד זה הוא בעל משקל רב יותר, לנוכח הצמצום בתנאי הכליאה האחרים שלו, ובכלל זה, ומעבר למה שהמשיב מספק, אין ביכולתו לרכוש או לקבל מזון, סיגריות, ביגוד, ומוצרי היגיינה.

54. ואף מעבר לכך. יש להבחין בין מגבלה הדרושה לתקופה זמנית בשל צוק העתים כמו מצוקת כח אדם, קשיי אבטחה במרחב הפתוח וכן הלאה (ראו בג"צ 7753/23), לבין שלילה מתמשכת של טובות ההנאה (המוסדרת בפקודת נציבות 04.17.00 לעיל).

על כן, לנוכח חלוף הזמן מאז הארכת הוראת השעה במתכונתה המצומצמת (כלפי אסירים בטחוניים בלבד), נדרשת חשיבה מחדש בשאלה זו. בלי לקבוע מסמרות, יש בידי המשיב לשקול הסדרים, שיותאמו לאסירים על פי אופי הסיכון העולה מהם באופן פרטני או קבוצתי. כך, ניתן לשקול קביעת הסדרים באשר לדרכי רכישה ולמוצרים שיותרו לרכישה. עם חלוף הזמן, יש לבחון מהי הזיקה הסיבתית בין הסיכונים העולים מחוות הדעת, להגבלות שיש להטיל על העותר או על קבוצת אסירים לפי מאפייניה. כן יש בידו לשקול פרסום מפורט יותר של המגבלות המוטלות מכוח הוראת השעה.

בהקשר זה יש לשוב ולהזכיר, שהכבדת תנאי הכליאה אינה בגדר ענישה, ואינה יכולה להיות מטרה בפני עצמה, ובוודאי שלא כלפי העותר, שהוא עצור שטרם הורשע ואינו נושא בעונש מאסר.

55. עוד אזכיר, שבעת תחולתה של הוראת השעה על כלל האסירים, אף ש'פעילויות השגרה' צומצמו למינימום, נמצאו הסדרים לרכישת מוצרים במרכז המכר. קרי, מרגע שהדבר התאפשר מבחינה מעשית, 'המינימום' כלל רכישת ציוד חיוני כאמור.

56. לאור **האמור, עד יום 30.4.2025, ישלים המשיב את בחינת האפשרות להתיר לעותר לרכוש מוצרים במרכז המכר, וייקבע הסדר לפיו יוכל העותר לרכוש מוצרים (ולו סל מוצרים חיוניים) במרכז המכר**.

<u>שיחות טלפון</u>

57. תקנה 10 לתקנות תנאי החזקה במעצר קובעת, כי "**עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לעשות שימוש בטלפון במקום המעצר פעם ביום לפרק זמן סביר; השימוש בטלפון יהיה על חשבון העצור.**" אולם תקנה 22(ג) קובעת, כי "**תקנות 10 ו-15 <u>לא יחולו</u> על עצור החשוד בעבירות ביטחון בין אם טרם הוגש נגדו כתב אישום ובין אם הוגש נגדו כתב אישום; ואולם עצור החשוד בעבירות ביטחון שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לבקש בכתב ממפקד מקום המעצר שיתקשר טלפונית למשרדו של עורך דינו ויודיע לו כי הוא מבקש לפגשו...**" (ראו: עת"א (נצרת) 22342-12-21 שגב נ' שרות בתי הסוהר (2022); בקשת רשות ערעור נדחתה לאחר חזרת העותר ממנה: רע"ב 2466/22 שגב נ' שירות בתי הסוהר (2022)).

על כן נקודת המוצא היא, שהעותר כאסיר בטחוני אינו זכאי לקיים שיחות טלפון עם כל אדם ובכלל זה בני משפחה ועורכי דינו.

58. העותר מפנה להחלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב בהליכי המעצר בעניינו, מ"ת (ת"א) 61617-10-24, מיום 31.12.2024 (כבוד השופט עלאא מסרוואה), בה נקבע, כי "**אני מאמץ את החלטת כב' השופט מלמד בתיק אחר (מ"ת 28578-10-24) ומורה לשב"ס לאפשר למשיב שיחות טלפון לעורך הדין אלעד רט, לפחות פעמיים בשבוע וזאת על חשבון המדינה <u>וזאת חרף מעמדו והגדרתו של המשיב כעציר בטחוני</u>**" (הקו התחתי אינו במקור). בית המשפט של המעצר התיר לשב"ס להגיש התייחסותו למכלול הטענות שהעלה העותר כאן, אולם נראה שהמשיב לא עשה כן, ובתיק בית המשפט של המעצר אין התייחסות לכך. על כן החלטה זו עומדת על כנה.

59. ב"כ המשיב אישרה, שעל אף החלטת בית המשפט שדן במעצר, לעותר לא הותר לקיים שיחות טלפון עם עורך דינו (קרי שההוראה השיפוטית לא קוימה). לטענתה, יש להבחין בין עניינו של העותר לבין עניינו של העצור ויקטורסון, שהיה המשיב במ"ת 28578-10-24, שכן ויקטורסון מקבל שיחות טלפון "**בעקבות החלטה שיפוטית שניתנה לאחר שהגבנו ולאחר שהוגשה בקשת בזיון, ובהחלטה צוין כי מאחר והוא כבר מקבל הוא ימשיך לקבל...**" (דיון 8.4.2025).

60. אכן, בעניינו של ויקטורסון, משלא קוימה החלטת כבוד השופט מלמד, הוגשה בקשה לבזיון בית המשפט, אשר נדחתה ביום 31.12.2024, הן לגופה, והן משום ש"**הובר לבית המשפט כי משיב 1 מקבל שיחות טלפון לסנגורו. ככל ששב"ס יכול לאפשר קיום התנהלות זו הרי שיש להמשיך בה...**" בדיון שבפניי, כאמור, נמסר שויקטורסון מקיים שיחות טלפון עם בא כוחו.

61. קשה להלום את העובדה, שהוראת בית המשפט שדן במעצרו בדבר שיחות טלפון עם עורך דינו של העותר לא קוימה. כך בפרט, כאשר נקבע שהיא ניתנה "**חרף מעמדו והגדרתו של המשיב כעציר בטחוני**" (קרי, לאחר שיקול דעת ועל אף תקנה 22 לתקנות תנאי החזקה במעצר).

בית משפט הדן בעתירת אסיר אינו נדרש להרהר אחר החלטת בית המשפט שהורה על המעצר, אשר שם לנגד עיניו לא רק את רווחת העצור, אלא בעיקר את הגינות ההליך הפלילי. ככל שהמשיב מבקש לשנות את החלטת בית המשפט המחוזי שדן במעצר, עליו לפנות <u>אליו</u> – אפשר שבאמצעות הפרקליטות – בבקשה לעיון מחדש, ולהציג <u>בפניו</u> את עמדתו ואת חוות הדעת המודיעינית (מיום 23.2.2025), כפי שנעשה בעניינו של העצור ויקטורסון.

62. מטעם זה, בית משפט זה הדן בעתירת אסיר אינו צריך להידרש לביצועה של הוראה אופרטיבית שנתן בית המשפט המחוזי שדן במעצרו של העותר (מ"ת 61617-10-24). די לחזור על העקרון שעומד ביסוד המשפט: "**משניתן פסק-דין, חובה לקיימו כלשונו וכרוחו.**" (<u>בג"צ 5711/91</u> ח"כ

פורז נ' יו"ר הכנסת (1991) (הנשיא שמגר); רע"ב 6921/21 אבוטבול נ' שב"ס (2022) (השו' סולברג).

63. אשוב ואבהיר, שהעתירה לקיום שיחות טלפון עם בני משפחה נדחית.

ביקורים

64. העותר לא טען במפורש לגבי מניעת הביקורים, אלא אך ביקש לאפשר לו קשר עם רעייתו, שעמה נפגש במסגרת ביקור רק פעם אחת בששת החודשים שבהם הוא שוהה במעצר. בדיון שאל: "**מדוע לא מתירים לה לבקר אותי, מדוע לא מאפשרים ביקורי משפחה?**" (פרוט' הדיון, ע' 6). דברים אלה אינם מהווים בקשה מנהלית ואין בהם מיצוי ההליך המנהלי.

65. הזכות לביקורים נקבעה בתקנה 12 לתקנות תנאי החזקה במעצר הקובעת, כי "**עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לקבל מבקרים במקום המעצר אחת לשבוע לפרק זמן של 30 דקות...**". שלא כמו הזכות לשיחות טלפון, הזכות לביקורים לא הוחרגה בסעיף 22 לתקנות. לגבי זכות זו נקבע בסעיף 12(ה) כך (הקו התחתי כאן ובהמשך אינו במקור):

> "**מפקח הכללי של המשטרה (להלן – המפקח הכללי) או נציב בתי הסוהר (להלן – הנציב), לפי הענין, רשאי להורות על מניעת ביקורים אצל עצור, לתקופה שלא תעלה על חודש ימים, אם יש לו יסוד סביר לחשוד כי העצור עלול לנצל ביקורים לשם פעילות שמטרתה פגיעה בביטחון המדינה או בביטחון הציבור.**"

בסעיף 12(ו) נקבע כי הגורם המתאים, רשאי "**לחזור ולהורות על מניעת הביקורים לתקופות נוספות של חודש בכל פעם, ובלבד ש-10 ימים לפחות לפני מתן הוראה חוזרת נמסרה לעצור הודעה בכתב על כוונת המפקח הכללי או הנציב להורות כאמור ועל זכותו לעתור בענין זה לבית המשפט; עותק ההודעה יישלח לסניגוריה הציבורית.**"

בסעיף 12(ז) נקבע כי, "**מניעת ביקורים לתקופה רצופה העולה על 90 ימים, טעונה אישורו של השר לביטחון הפנים.**"

66. הסדר זה מלמד שבהתייחס לעצור, הזכות לביקורים קבועה בחיקוק ואינה בגדר טובת הנאה הניתנת "**מעבר לזכויות מוקנות שנקבעו בחיקוק**" (כאמור בתקנה 19(א) לתקנות בתי הסוהר, התשל"ח-1978). כך, נקבע במפורש בפסיקת בית המשפט העליון: "**בכל הנוגע לאדם הנתון במעצר, קבע המחוקק כי לעצור זכות לקבל ביקורים. מחוקק המשנה הגדיר קריטריונים לשלילת זכות זו, אך כאמור התפיסה היא כי מדובר בזכות ... לגבי עצירים ועצירים מנהליים**

<u>קבע הוא כי ביקורים מהווים זכות מוקנית</u>; ולגבי אסירים קבע הוא כי מדובר בטובת הנאה." (רע"ב 6956/09 לעיל, פסקה 48 לחוות דעתה של כבוד השופט יורם דנציגר; הקו התחתי הוסף).

זכות זו היא ביטוי מרכזי של הזכות לשמור על קשרי משפחה בעת השהות במעצר, כחלק ממארג דרכי הקשר הפתוחות בפני האסיר (ביקורים, שיחות טלפון ומכתבים) (רע"ב 6956/09 לעיל; עע"א 4714/04 לעיל).

67. לשם השוואה, בתקנות סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תנאי החזקה במעצר מינהלי), תשמ"א-1981, נקבע הסדר אחר. בסעיף 11(א) נקבע, כי ביקורים של בני משפחה הם זכות של עצור מנהלי אולם בסעיף 11(ה) נקבע, כי "**על אף האמור בתקנת משנה (א), רשאי המפקד [מנהל בית הסוהר] לאסור ביקורים של מבקרים** דרך כלל **או של מבקר מסוים אצל עציר מסוים,** אם שוכנע כי הדבר דרוש לבטחון המדינה." קרי ניתנה למשיב סמכות למנוע ביקורים אצל עצור מנהלי באופן <u>כללי</u>, והתנאי לכך אף הוא <u>כללי</u>: "הדבר דרוש לבטחון המדינה". ראו: עת"א (ב"ש) 24392-11-24 גבארה נ' שב"ס (7.1.2025), כבוד השופטת נעה חקלאי, פסקאות 59-62).

68. סמכות כללית מעין זו <u>לא ניתנה</u> ביחס לעצור פלילי או ביטחוני. בסעיף 1(ב) לפקודת נציבות 03.02.00 "כללים ביחס לאסירים בטחוניים" נקבע, כי "**הסיכון הביטחוני הצפוי מהאסירים הביטחוניים, מחייב כליאתם בנפרד מאסירים פליליים והטלת מגבלות מיוחדות עליהם בכל הנוגע לקשר עם החוץ, ובכלל זה בנושאים של חופשות, ביקורים, שיחות טלפון והתייחדות.**"

בסעיף 17(א)(1) לפקודת הנציבות נקבע, כי "**בהתאם לסעיף 116 לאמנת ז'נבה הרביעית, ככלל, אסירים יורשו לקבל ביקורי משפחה מדרגת קירבה ראשונה בלבד, בהתאם לכללים המפורטים בסעיף זה להלן.**" כן פורטו בהמשך הסעיף מגבלות נוספות לביקורים אצל אסירים בטחוניים.

סעיף 17(ב) לפקודת הנציבות חוזר על ההסדר הקבוע בתקנה 12 לתקנות תנאי החזקה במעצר ביחס לביקורי עצורים, המפורט לעיל.

69. לאור העובדה שהזכות לביקורים נקבעה בתקנות, אין בכוחה של הוראת שעה לבטלה, למונעה או להפקיעה. אכן, סמוך לפרוץ מלחמת חרבות ברזל לא התקיימו ביקורים, אולם בבג"צ 7753/23 (פסקה 14) הבהיר המשיב, כי "**לעניין ביקורי משפחות הובהר, כי בעת הזו, ובשל מגבלות התכנסות, לא מתקיימים ביקורי משפחות בכלל האגפים, לרבות באגפים הפליליים, וכי כך או כך, ביקורי משפחות הם** 'קשר מובהק עם החוץ' **אותו נמצא כי יש למנוע, לשם שמירה על ביטחון המדינה, ביטחון צוות הכליאה ושמירת הסדר במתקנים.**"

הטעם הראשון מלמד על חוסר אפשרות לקיים ביקורים. משהוקל המצב במעט, שבה הפעילות באגפים לשגרה, ועמה שבו הסדרי הביקורים. אשר לטעם השני, קבע בית המשפט העליון, "**כי יש לדחות את העתירה גם לאור קיומו של** סעד חלופי **יעיל בדמות הגשת עתירת אסיר לבית**

המשפט המחוזי, המבוססת על נסיבות פרטניות שניתן לקיים ביחס אליהן דיון משפטי." קרי עתירה כדוגמת העתירה דנן.

70. בפרשת **יונס** מצא בית המשפט העליון, שבקביעת תנאי הכליאה והטלת מגבלות ייחודיות בפקודת הנציבות האמורה, "**אין פסול ביצירת קטגוריה נפרדת של אסירים ביטחוניים, עליהם תחול מערכת כללים מיוחדת, הכוללת הגבלות שונות המוטלות על מי שנמצא עליה, בין היתר בעניין ביקורים."** (רע"ב 6596/06 בחוות דעתה של כבוד השופטת פרוקצ'יה). קביעה זו ניתנה בצד הקביעה בדבר חשיבותם של הביקורים, והקביעה שביקורים לעצור הם זכות הקבועה בחיקוק ולא טובת הנאה.

71. מן הכלל אל הפרט. העותר לא הציג בקשה מנהלית לקיום ביקור, וממילא לא הציג החלטה מנהלית שדחתה את בקשתו, ולא טען לפגמים בהחלטה מעין זו.

מנגד, החלטות הנציב בעניין מניעת הביקורים נוקבות בשמות האסירים (בנספח), אולם אינן מבוססות על טעמים פרטניים הנוגעים לעותר (או לאסיר אחר), אלא על קביעה כוללנית של אגף המודיעין ורמ"ח מבצעים וחירום, "**כי קיים יסוד סביר לחשד, שקיום ביקורים במתקני כליאה לעצורים ביטחוניים בעת הזו, עלול לאפשר פעילות שמטרתה פגיעה בביטחון המדינה וביטחון הציבור**". כך גם אישור מ"מ השר לביטחון לאומי מיום ח' בשבט תשפ"ה, להארכת המגבלה מעבר ל-90 יום.

המשיב לא הציג משלוח של הודעות מוקדמות להארכת המגבלה כנדרש בתקנה 12.

לגופו של עניין, בחוות הדעת של חטיבת המבצעים ועל יסוד הסיכון הטבוע בעבירות המיוחסות לעותר, הומלץ במפורש "**לצמצם את הקשר של העותר עם החוץ, ככל הניתן**", בהתייחס לטלפונים ולביקורים. מנגד, במידע המודיעיני והמבצעי שהוצג בעתירה אין אינדיקציה לכוונת העותר לנצל לרעה ביקורים אפשריים לשם פגיעה בביטחון המדינה. בעניין זה ולנוכח חשיבותם של הביקורים, "**אין להסתפק בסיכון קלוש ותיאורטי**" (רע"ב 6596/06, פסקה 73 לחוות דעתו של כבוד השופט דנציגר), ונדרש כמפורט בתקנה 12 "**יסוד סביר לחשד**" הנוגע לעותר. יתירה מכך, לא נטען שבביקור שהתקיים עם רעייתו של העותר עלתה אינדיקציה לפגיעה כזו (או הפרת כללים אחרת), ואף לכך יש משקל.

72. לאור אלה, בהעדר בקשה מנהלית והחלטה מנהלית פרטנית, ככל שיגיש העותר בקשה לביקור, היא תיבחן תוך 21 יום מהגשתה, והמשיב ייתן דעתו להיבטים המובאים לעיל, וייבחן אותה באופן פרטני על פי הוראת תקנה 12 לתקנות, בלב פתוח ובנפש חפצה.

<u>טיפול קבוצתי</u>

73. העותר אינו מבהיר מכוח מה יש לשלבו בטיפול סוציאלי בשלב זה של מעצרו. אכן, ככלל אסירים ביטחוניים השוהים באגפים הביטחוניים (להבדיל מאלה ששולבו באגפים רגילים מכוח סעיף 4(ב) לפקודת נציבות 03.02.00) אינם זוכים לטיפול (רע"ב 5555/14 נאאל נ' ועדת השחרורים (2014)).

74. בעניינו של העותר, לנוכח העובדה, שמכלול המניעים לעבירות המיוחסות לו טרם הוברר, משפטו עודו מתנהל ולא נמסרה עמדתו ביחס לעבירות אלו, לא נפל פגם בגישתה של ראש חטיבת התקון, שהוא (כמו אחרים במצב דומה לשלו) אינו זכאי לליווי סוציאלי בשלב זה.

<u>כבילה, כיפוף וכיסוי עיניים</u>

75. העותר מלין על כך שידיו נאזקות מאחורי גבו באופן שפגע בעצבים של אגודלי ידיו, ובכבודו. הוא מבקש, שככל שנדרש לאזוק אותו, ייעשה הדבר באיזוק קדמי. כן הוא מלין על כך שביציאה מהתא הוא נדרש להתכופף, שכן הדבר פוגע בגבו ואף בכבוד האדם שלו, ובפרט לאור חזקת החפות. בנוסף הוא מבקש "**לאסור על לקיחתי עם כיסוי עיניים (פלנלית) הגורם להשפלתי והיתקלויות בקירות. בבקשה להפסיק עם זה. אני בן אדם נורמטיבי**."

76. קשה לחלוק על כך, שכבילתו של אדם, והדרישה שילך כשהוא כפוף בכיסוי עיניים פוגעים בחירותו במידה החורגת מעצם שלילת החירות הגלומה בעצם המאסר והמעצר, ושיש בהם היבט מובהק של פגיעה בכבוד האדם.

77. על כן, כפי שהבהרתי בדיון, בכל אחד מהיבטים אלה (איזוק, כיסוי עיניים וכיפוף – ככל שהמשיב מחייב זאת עדיין), יש לבחון קודם לכל את שאלת הסמכות, ולאחר מכן את שאלת הנחיצות (לדיון בעניין זה בהקשר של כבילה ראו: עת"א (מרכז) 2075-05-22 קידר נ' שב"ס (2023)).

78. במבט ראשוני, קשה שלא לראות את העדר ההלימה בין העדר התנהגות אלימה כלשהי והעדר סיכון לבריחה, לבין תנאי כבילה והובלה כה מחמירים.

79. לאור האמור, ובהמשך להחלטה מיום 8.4.2025, ואף בהתחשב בשינויים שחלו בהסדר הכבילה מעת שהוגשה העתירה,ישלים המשיב את תשובתו בעניינים אלה לשאלת הסמכות והפעלתה (ובכלל זה מידתיות, דיווח פרטני ומעקב רפואי).

השלמה כאמור תוגש לא יאוחר מיום 30.4.2025. העותר ישיב עד יום 7.5.2025.

<u>סיכום ביניים</u>

80. בכל הקשור להארכת זמן המקלחת מעבר ל-7 דקות ביום, הספקת מזרון וכרית, שיחות טלפוניות לבני משפחה, תאורה בתא ובשירותים (שבעניינה קיימת החלטה קודמת), הבקשה לטיפול קבוצתי – העתירה נדחית.

81. העותר יקבל להחזקתו בתא את ספרי הקודש והתפילין, שהיו בהחזקתו בבית הסוהר רימונים, וזאת עד יום 27.4.2025. כן הוא רשאי להגיש בקשה לספרות נוספת (דתית ושאינה דתית) והבקשה תיבחן לגופו של עניין.

82. בעניין מזון בכשרות בד"צ, העותר לא מיצה את ההליך המנהלי, ופתוחה הדרך בפניו לפנות בבקשה מתאימה לפי הנוהל.

83. עד להשלמת בדיקת הטענות שהאוכל אינו מספיק, יספק המשיב לעותר מדי יום בתאו תוספת של מחצית כיכר לחם וממרח מתאים.

84. לא נדרשתי לטענות הצדדים בעניין החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב במ"ת 61617-01-24, שדן במעצר והורה על שתי שיחות טלפון שבועיות לעורך דינו של העותר. החלטות שיפוטיות יש לקיים, והמקום לברר טענות בעניין קיומה של החלטה שיפוטית הוא בפני הערכאה שנתנה אותה.

85. העתירה בעניין ביקורים נדחית בשל העדר מיצוי ההליך המנהלי. ככל שיגיש העותר בקשה מנהלית בעניין זה, תינתן בה החלטה תוך 21 יום מהגשתה.

86. עד יום 30.4.2025 יגיש המשיב עדכון והשלמה בעניינים הבאים:

א. פירוט בעניין בדיקת ה-EMG הקבועה לחודש אפריל 2025;

ב. פירוט הסדר לשימוש בדפים ובכלי כתיבה כמפורט לעיל;

ג. השלמת בדיקת איכות המזון וכמותו, ובכלל זה אפשרות לספק תוספת מזון (כמו לחם או מצות וממרח) בין הארוחות, ויש לקוות ש"**תוך זמן סביר תבוא התקלה על תיקונה**";

ד. קביעת הסדר שיאפשר לעותר רכישת מוצרים במרכז המכר (ולו סל מוצרים חיוניים);

ה. טיעון משלים בענייני כבילה, כיסוי עיניים וכיפוף.

87. העותר יגיש תשובתו בעניינים אלה עד יום 7.5.2025. טענות עובדה יתמכו בתצהיר.

דיון המשך בעתירה יתקיים ביום 13.5.2025 בשעה 10:00.

88. בסיום הדיון ביקש המשיב, שאם תינתן החלטה אופרטיבית, יעוכב ביצועה.

בעניין שיחות הטלפון, אין מדובר בהחלטה אופרטיבית של בית משפט זה, ויש בידי המשיב לפנות לבית המשפט שנתן את ההחלטה, שאותה יש לבצע. כל שאר העניינים נקבעו לביצוע או לדיווח שאינו מיידי – ועל כן לא נדרש עיכוב ביצוע.

בעניין תוספת מזון הזמנית, לאור טיב העניין, ואף בהיותה סעד זמני עד בדיקת איכות המזון וכמותו, ספק בעיני אם נדרש עיכוב ביצוע. מטעמי זהירות ניתן עיכוב ביצוע בן 48 שעות ממתן פסק דין זה.

ניתן היום, כ"ה ניסן תשפ"ה, 23 אפריל 2025, בהעדר הצדדים.

דרור ארד-אילון, שופט